

Asiantuntijalausunto esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2027 (HE 175/2026 vp)

Musiikin luova alkutuotanto on Teoston, Suomen Musiikintekijöiden, Suomen Säveltäjien ja Suomen Musiikkikustantajien muodostama kokoonpano. Edustamme yhdessä säveltäjiä, sanoittajia, sovittajia ja musiikkikustantajia musiikin lajista riippumatta. Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2027.

Pääviestimme

- **Taiteen ja kulttuurin rahoitukseen ei tule kohdistaa uusia leikkauksia.** Jo nykyinen rahoitustaso on niin matala, että suomalaisen kulttuurin ja sitä myötä luovan alan perusta uhkaa rapautua. Taiteen ja kulttuurin harkinnanvaraisten avustusten leikkaus 7,7 prosentilla heikentää alan tilaa entisestään.
- **Kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisävero tulee palauttaa 10 prosenttiin.** Veronkorotus on heikentänyt kysyntää, kulttuurin saavutettavuutta sekä alan yritysten ja tekijöiden toimintaedellytyksiä. Tämä on vastoin kulttuuripoliittisen selonteon tavoitetilaa.
- **Kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian toimeenpanolle on varattava riittävät määrärahat ja edellytykset.**
- **Yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä on uudistettava viipymättä EU-oikeuden mukaiseksi.** Siirtymäkaudella oikeudenhaltijoille kuuluva sopiva hyvitys on turvattava valtion talousarviossa.
- **Musiikkiviennin rahoitus ja Music Finlandin toimintaedellytykset on varmistettava turvaamalla niin opetus- ja kulttuuri- kuin työ- ja elinkeinoministeriön rahoitus.** Jälkimmäinen on tällä kaudella poistettu kokonaan, jolloin eduskunta on joutunut paikkaamaan tilannetta jakovaroista.
- **Luova ala on yksi harvoista aloista, joka kasvaa Euroopassa maailmantalouden haasteista huolimatta.** Alan potentiaaliin kannattaa tarttua myös Suomessa talouden tilan kohentamiseksi, mikä edellyttää elinkeinopolitiikan uudistamista. Luovien alojen kasvurahoituksessa on tunnistettava tekijänoikeudet, aineeton pääoma, yksinyrittäjyys ja verkostomainen liiketoiminta.

Kulttuurin rahoituksen heikentäminen on pysäytettävä

Taiteen ja kulttuurin rahoitukseen on viime vuosina kohdistunut useita samanaikaisia ja vaikutuksiltaan päällekkäisiä leikkauksia. Vuoden 2025 talousarviosta lähtien leikkaukset ovat toistuneet vuosittain, ja ne osuvat erityisen voimakkaasti luovien alojen vapaaseen kenttään. Eniten alan tilaa ovat heikentäneet opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusten leikkaukset, yksityisen kopioinnin hyvityksen puolittaminen sekä kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisäveron korotus. Opetus- ja kulttuuriministeriön suora rahoitus taiteelle ja kulttuurille (momentti 29.80) on laskenut kolmessa vuodessa 13 prosenttia. Samaan aikaan kustannukset ovat nousseet voimakkaasti, mikä syventää leikkausten aiheuttamaa ahdinkoa.

Leikkausten vaikutukset eivät rajoitu yksittäisiin avustuksensaajiin. Ne heikentävät laajasti taiteilijoiden työllistymistä, kotimaisen sisällön syntymistä, kulttuurin alueellista saavutettavuutta sekä alan yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksia kehittyä. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat harkinnanvaraiset valtionavustukset, joista on leikattu suhteellisesti paljon ja joiden ennakoitavuus on jo valmiiksi heikko. Ensi vuonna näistä avustuksista leikataan jälleen 7,7 prosenttia suhteessa aiempiin määrärahoihin, mikä heikentää alan tilaa entisestään.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa ja luovan talouden kasvustrategiassa tavoitellaan kulttuurin rahoituspohjan vahvistamista, luovien alojen kasvua sekä tekijöiden ansaintamahdollisuuksien parantamista. Vision mukaan ”kulttuuri on jokaisenoikeus”, ja saavutettavuudella ja alueellisella saatavuudella on selonteossa keskeinen rooli. Näiden tavoitteiden tulee näkyä myös valtion talousarvion määrärahoissa.

Jatkossa on varmistettava, ettei taiteen ja kulttuurin rahoitukseen, taiteilija-apurahoihin, valtakunnallisiin kulttuuriyhteisöihin, kulttuurivientiin tai vapaan kentän avustuksiin kohdisteta enää uusia heikennyksiä. Jo tehtyjen leikkausten lisäksi tehtävät lisäsäästöt vaarantaisivat kulttuurin perusrakenteita tavalla, jota olisi myöhemmin vaikeaa korjata.

Kulttuurituotteiden arvonlisävero tulee palauttaa 10 prosenttiin

Kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisäveron korotus on heikentänyt luovien alojen toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa ala on jo kärsinyt kustannusten noususta, ostovoiman heikkenemisestä ja julkisen rahoituksen leikkauksista.

Veronkorotus on nostanut konsertti- ja tapahtumalippujen hintoja, heikentänyt kysyntää ja vaikeuttanut tapahtumien järjestämistä kannattavasti. Vaikutukset ulottuvat koko musiikin arvoketjuun, sillä tapahtumien väheneminen heikentää myös säveltäjien, sanoittajien ja musiikkikustantajien tekijänoikeustuloja.

Samalla hintojen nousu heikentää kulttuurin saavutettavuutta ja kaventaa kotimaisen musiikin tarjontaa, esiintymismahdollisuuksia ja monimuotoisuutta. Vaikutukset korostuvat pienissä tapahtumissa, pienillä paikkakunnilla ja sellaisten musiikin lajien kohdalla, joiden toiminta ei perustu suuriin yleisömmääriin.

Verotuksen kiristäminen on ristiriidassa kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian tavoitteiden kanssa. Kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisäverokannan palauttaminen 10 prosenttiin vahvistaisi kysyntää, saavutettavuutta sekä alan yritysten ja ammattilaisten toimintaedellytyksiä.

Musiikin luova alkutuotanto esittää, että

- taiteen ja kulttuurin rahoitukseen ei kohdisteta uusia leikkauksia;
- vapaan kentän ja harkinnanvaraisten valtionavustusten rahoitusta vahvistetaan ja sen ennakoitavuutta parannetaan;
- kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanolle osoitetaan riittävät määrärahat ja laaditaan monivuotinen rahoitus suunnitelma;
- valmistellaan pitkän aikavälin ohjelma taiteen ja kulttuurin rahoituksen nostamiseksi yhteen prosenttiin valtion talousarviosta; sekä
- kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisäverokanta palautetaan 10 prosenttiin.

Yksityisen kopioinnin hyvitys on uudistettava viipymättä

Yksityisen kopioinnin hyvitys ei ole harkinnanvarainen kulttuurituki, vaan tekijänoikeuslakiin ja EU:n tietoyhteiskuntadirektiiviin perustuva korvaus oikeudenhaltijoille teosten yksityisestä kopioinnista. Suomi on ainoa EU-maa, joka rahoittaa hyvityksen suoraan valtion budjetista sen sijaan, että maksu kerättäisiin markkinoilta.

Hyvityksen määrä leikattiin vuoden 2025 alusta 11 miljoonasta eurosta 5,5 miljoonaan euroon. Leikkaus on vähentänyt sekä oikeudenhaltijoille maksettavia korvauksia että kulttuurin edistämiseen ohjattavaa rahoitusta. Musiikkialalla hyvitysvaroja kanavoidaan muun muassa Musiikin edistämissäätiön kautta taiteelliseen työskentelyyn ja tuotantoihin. Leikkauksen myötä säätiö on joutunut supistamaan tukimuotojaan, mikä näkyy suoraan kotimaisen musiikin alueellisen saavutettavuuden ja monimuotoisuuden heikkenemisenä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2025 teettämässä selvityksessä ehdotetaan budjettirahoitteisen järjestelmän korvaamista tallennuslaitepohjaisella järjestelmällä. Selvityksen tavoitteena on saattaa hyvitys EU:n tietoyhteiskuntadirektiivin mukaiseksi. Selvityksen mukaan nykyinen 5,5 miljoonan korvaussumma on täysin riittämätön suhteessa yksityisen kopioinnin aiheuttamiin haittoihin ja tulonmenetyksiin, jotka ovat noin 46 miljoonaa euroa vuodessa.

Järjestelmän uudistaminen vahvistaisi tekijöiden oikeuksia ja vähentäisi hyvityksen riippuvuutta vuosittaisesta budjettipäätöksenteosta. Samalla valtio säästäisi rahaa, kun valtion maksamaa hyvitystä ei enää tarvittaisi.

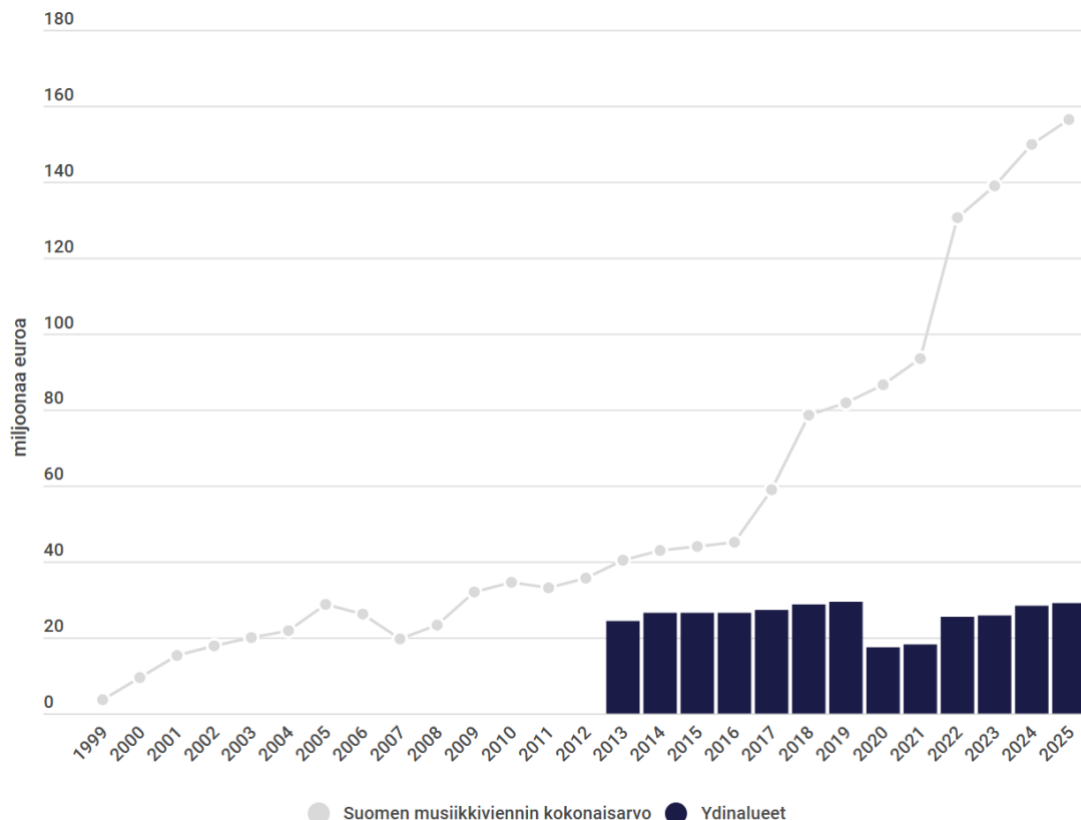
Uudistus on käynnistettävä viipymättä. Ennen uuden järjestelmän voimaantuloa valtion talousarviossa on turvattava oikeudenhaltijoille tekijänoikeuslain ja EU-oikeuden edellyttämä oikeasuhtainen hyvitys.

Musiikin luova alkutuotanto esittää, että

- yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän lainsäädäntövalmistelua jatketaan viipymättä;
- budjettirahoitteinen järjestelmä korvataan EU-oikeuden mukaisella ja muiden EU-maiden järjestelmiä vastaavalla ratkaisulla; sekä
- siirtymäkauden rahoitus mitoitetaan niin, että oikeudenhaltijoiden oikeus oikeudenmukaiseen hyvitykseen toteutuu eikä tekijöille tai kulttuurin edistämiskeskuksille synny uusia menetyksiä.
- ensi vuonna torjutaan heikennysten pahimpia vaikutuksia suomalaisen musiikin tulevaisuuteen kohdentamalla eduskunnan jakovaraa Musiikin Edistämissäätiölle.

Musiikkiviennin kasvu on turvattava

Luovan talouden kasvustrategia 2025–2030 asettaa viennin ja kansainvälistymisen edistämisen strategian keskiöön ja korostaa, että suomalaisella luovalla osaamisella on valtava vientipotentiaali. Viime vuosina musiikkivienti onkin kasvanut pitkäjänteisen työn sekä Music Finlandin tarjoamien vientipalvelujen, osaamisen ja kansainvälisten verkostojen avulla (kuvaaja: Musiikkiviennin arvo 2025, tutkimus julkaistu 29.9.2026).

Music Finland palvelee vuosittain noin 800 kansainvälisesti toimivaa artistia, säveltäjää ja yritystä. Se järjestää vientimatkoja, showcase- ja verkostoitumistapahtumia, valmennuksia sekä tarjoaa neuvontaa vientiin tähtääville toimijoille.

Musiikkivientiin kohdistetuilla täsmäpanostuksilla voidaan saada aikaan merkittäviä vientituloja. Hallaa viennille tekee kuitenkin Music Finlandin rahoituksen epävarmuus ja hauraus. Samanaikaiset leikkaukset eri ministeriöiden rahoituskanaviin vaarantavat toimivaksi osoittautuneen vienninedistämisen rakenteen.

Musiikkiviennin kasvun vaarantaminen lyhytjänteisillä säästöillä on elinkeino- ja kulttuuripoliittisesti perusteetonta. Music Finlandin palvelut vahvistavat yritysten kansainvälistä osaamista, rakentavat verkostoja ja avaavat markkinoita myös pienille ja verkostomaisesti toimiville yrityksille.

Jatkossa Music Finlandin perus- ja hankerahoitus tulee turvata sekä opetus- ja kulttuuriministeriön että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla. **Vuoden 2027 budjettiesityksessä musiikkiviennin rahoitus puuttuu TEM:n osalta kokonaan.** Lisäksi kulttuuri- ja luovien alojen vienti on nostettava nykyistä selvemmin osaksi Team Finland -toimintaa ja Suomen elinkeinopolitiikkaa.

Musiikin luova alkutuotanto esittää, että

- Music Finlandin rahoitus turvataan pitkäjänteisesti;

- työ- ja elinkeinoministeriön rahoituskanavat ovat musiikkiviennin ja muiden luovien alojen kansainvälistymistä edistävien toimijoiden käytettävissä;
- kulttuuri- ja luovat alat nostetaan Team Finland -työn selkeäksi painopisteeksi; sekä
- luovan talouden vientiä vahvistetaan poikkihallinnollisesti.
- ensi vuoden leikkausten pahimpia vaikutuksia torjutaan kohdentamalla Music Finlandille rahoitusta eduskunnan jakovaran kautta.

Luovien alojen kasvun ja viennin rahoituksen on tunnistettava aineeton arvonluonti

Luovat alat tarjoavat Suomelle huomattavan kasvu- ja vientimahdollisuuden, johon kannattaa ehdottomasti tarttua näinä taloudellisesti vaikeina aikoina. Kasvun ytimessä ovat tekijänoikeudet ja muu aineeton pääoma, jotka mahdollistavat sisältöjen kansainvälisen monistamisen, lisensoinnin ja skaalautumisen.

Alan kasvua hidastaa kuitenkin se, etteivät yritysrahoituksen nykyiset kriteerit tunnista riittävästi sisältövetoista liiketoimintaa, tekijänoikeuksien arvoa tai verkostomaisia työskentelytapoja. Etenkin Business Finlandin rahoituskriteerit ja niiden tulkinta soveltuvat heikosti sisältövetoiseen liiketoimintaan. Myös kuntien ja elinvoimakeskusten elinkeinopolitiikassa on paljon kehitettävää. Paikalliset toimijat onkin ehdottomasti syytä ottaa mukaan luovan talouden kasvustrategian toteuttamiseen, jotta kasvua saadaan aikaan ympäri Suomen.

Luovan alan yritykset voivat toteuttaa laajoja kansainvälisiä hankkeita pienten yritysten ja itsenäisten ammatinharjoittajien verkostona ilman suurta vakituisten henkilöstön määrää. Yrityksen arvokkain pääoma voi muodostua tekijänoikeuksista, teosluetteloista, brändeistä tai muusta aineettomasta omaisuudesta. Näiden ominaispiirteiden on vaikutettava sekä rahoituskriteereihin että hankkeiden arviointiin.

Vuoden 2027 talousarviossa on varmistettava luovan talouden kasvustrategian toimeenpanon edellytykset ja rahoitus. Pelkkä määrärahan nimeäminen luoville aloille ei riitä, jos rahoituksen ehdot käytännössä sulkevat sisältövetoiset yritykset sen ulkopuolelle.

Musiikin luova alkutuotanto esittää, että

- luovan talouden kasvustrategian toimeenpanolle varataan riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus;
- Business Finlandin ja elinvoimakeskusten rahoituskriteereitä ja niiden tulkintaa uudistetaan yhteistyössä luovien alojen kanssa;
- rahoituksessa tunnistetaan tekijänoikeudet ja muu aineeton pääoma, yksinyrittäjyys sekä pienten yritysten verkostomaiset työskentelytavat;
- markkinoille pääsyä ja kansainvälistymistä tukevia rahoitusvälineitä vahvistetaan; sekä

- luovien alojen hankkeiden arviointiin varmistetaan riittävä sisältö- ja liiketoimintaosaaminen.

Kulttuuripoliittiset tavoitteet on muutettava teoiksi

Kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan talouden kasvustrategia muodostavat perustan suomalaisen kulttuurin ja luovan talouden pitkäjänteiselle kehittämiselle. Niiden tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu ilman valtion talousarviossa tehtäviä päätöksiä.

Taiteen ja kulttuurin rahoituksen ennakoitavuuden parantaminen, kulttuurituotteiden arvonlisäveron alentaminen, musiikkiviennin vahvistaminen, luovan alan kasvurahoituksen uudistaminen ja tekijöille kuuluvien korvausten turvaaminen ovat toisiaan tukevia toimia. Ne vahvistavat kotimaisen musiikin syntymistä, tekijöiden toimeentuloa, yritysten kasvua ja Suomen kansainvälistä menestystä.

Musiikin luova alkutuotanto pitää välttämättömänä, että eduskunta:

1. torjuu uudet leikkaukset taiteen ja kulttuurin rahoitukseen;
2. vahvistaa kulttuurin rahoitusta, huomioiden myös vapaan kentän ja harkinnanvaraisten valtionavustusten;
3. palauttaa kulttuurituotteiden ja -palvelujen arvonlisäverokannan 10 prosenttiin;
4. turvaa kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian toimeenpanon;
5. edistää yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän uudistamista ja turvaa siirtymäkauden hyvityksen;
6. varmistaa Music Finlandin ja muun kulttuuriviennin rahoituksen; sekä
7. uudistaa luovien alojen yritysrahoitusta aineettoman arvонуonnin erityispiirteet tunnistavaksi.

Suomalaisen musiikin tulevaisuus edellyttää, että kulttuurin ja luovan talouden merkitys näkyy hallitusohjelmien ja strategioiden lisäksi myös valtion talousarvion määrärahoissa ja veroratkaisuissa.

Musiikin luova alkutuotanto

Teosto

Suomen Musiikintekijät

Suomen Säveltäjät

Suomen Musiikkikustantajat